

Covid-19 positiv?

Ja, men forhåbentlig på den gode måde.

Nej, der er ikke meget positivt at sige om Covid-19 ud over, at man er tvunget til at være kreativ.

Træd forsigtigt, når du går på vandet

I januar 1983, altså for 38 år siden, blev jeg færdiguddannet fra Ribe Statsseminarium. Det var i en periode med høj arbejdsløshed, så da jeg, som min første lærergerning, henvendte mig på arbejdsformidlingen, fik jeg at vide, at der ikke var – og nok ikke ville blive brug for mig, men at jeg, når mine tre ugers ka-

rensperiode var overstået, ville kunne få dagpenge. Den dag, der skulle have været min første på dagpenge, blev i stedet min første som lærer. Bortset fra et halvt års orlov¹, har jeg været i arbejde lige siden. Barselsvikar i Ølby, efterskolelærer i Tømmerup, friskolelærer i Øster Aaby og altså seminarielærer i Skårup og Odense. Det har været en spændende rejse fra at gøre det, der blev forventet og som man nu gjorde, til at gøre det anderledes. Mulighederne i det anderledes blev klart for mig, da jeg i løbet af nogle år forlod matematikbøgerne i udskolingen og lavede min egne opgaver. Jeg havde lært at gå på vandet! Matematikopgaverne blev efterhånden en storyline, der handlede om familien Regner, hvis fire medlemmer efterhånden fik hver deres karakter og måde at se verden på. Og matematik er jo netop en måde at se verden på. Familien Regners hverdag og problemer blev i disse år vendt over mange middagsborde på Sy'fyn.

Hvad lærte det mig? At der i matematik, som i livet, ikke er nogen entydig facitliste, at problemløsning, forståelse og indsigt ikke er endelig og absolut – og, hvor paradoksalt det end lyder, at de til tider absurde fortællinger var virkelighedsnære, medrivende og meningsfulde for eleverne og deres forældre. Det var problemerne, der var i centrum, ikke løsningen – de mulige løsninger kom jo af sig selv, mens man baksede med problemet. Lærte de matematik? Selv om det hver uge startede med panderynker og mange spørgsmål, så plejede det at ende med strålende øjne hos eleverne – og hos deres forældre, når man mødte dem ved køledisken i Brugsen. Det væsentlige er usynligt for mållinjen, kun med hjertet kan man måle rigtigt!

I mange år har jeg kunne fange den samme magi på læreruddannelsen, men det er blevet sværere og sværere. Det har været, som om vandet langsomt var ved at miste sin bære-

---

¹ I begyndelsen af 90'erne var der igen lærerarbejdsledighed. Jeg havde problemer med at få tid til at gøre mit cand. pæd. studie færdigt og skrev til Bertel Haarder, der den gang var undervisningsminister. Hvorfor ikke give mig mulighed for at holde orlov på understøttelse og give en arbejdsløs lærer løn og mulighed for at få erhvervs erfaring i perioden. Det ville være til gavn for alle parter og ikke koste noget. Haarder skrev straks tilbage. Det var ikke hans bord, men han sendte det videre til Knud Erik Kirkegaard, der var arbejdsminister. Fin ide! Loven blev lavet, men ikke helt som jeg havde forestillet mig det. Jeg fik kun 80% af understøttelsen og skolen fik en billigere lærer i perioden. Men hun fik erfaring og jeg fik tid til at læse.

evne. Ja, jeg er blevet ældre, har fået svært ved at huske navne og betænker mig før jeg springer hen over et bord. Det er hvad det er, men flere administrative opgaver, skemaer – hvor man flyttes rundt imellem forskellige lokaler, hvorved vi altid er i et af-fagligt eller fagligt-sterilt miljø og en læreruddannelse, som i det hele taget kunne være bedre og – nej, I slipper for mere brok, for der er jo også positive historier: studerende og kollegaer med det glimt i øjnene, der viser, at de er tilstede – måske ligefrem tvivlende tilstede², ledelse der beskytter os, og altså Covid-19!

Nettet og det asociale fællesskab

Jeg er ikke ret ofte på Facebook, i gennemsnit bliver det vel højst fem minutter om ugen. En enkelt gang har jeg deltaget i noget, som jeg troede var en faglig samtale og fik en spand lort i hovedet. Det tog mig nogle dage at få det vasket af, og jeg vil ikke forsøge mig igen. Men netbaseret undervisning har jeg faktisk dyrket en del. Vores netbaserede læreruddannelse har faktisk fungeret, på trods af en masse logistiske problemer. Vi tilbyder et studie med 20% tilstedeværelse ved seminarer og ellers et antal webinarer, altså de zoom-, meet-, teams- eller connect møder, der for tiden udfylder vores dag. Disse webinarers antal og placering er blevet fastlagt gennem aftaler mellem studerende og undervisere. Forskellige fag har forskellige behov og jeg har kunnet klare mig med en – til halvdelen time en gang om ugen. Men det har ikke været rigtig godt, ikke været spændende på samme måde som normal undervisning ofte har været det. Spørgsmålet om, hvordan man kan rammesætte netbaseret undervisning, således at det rent faktisk er undervisning, blev efterhånden påtrængende. Den nuværende Covid-19 nedlukning gjorde udslaget. Nu skulle der findes en måde at få liv i undervisningen, få den gjort udfordrende og nærværende – men lad os først se på problemet med det fællesskab, der *ikke* er på nettet.

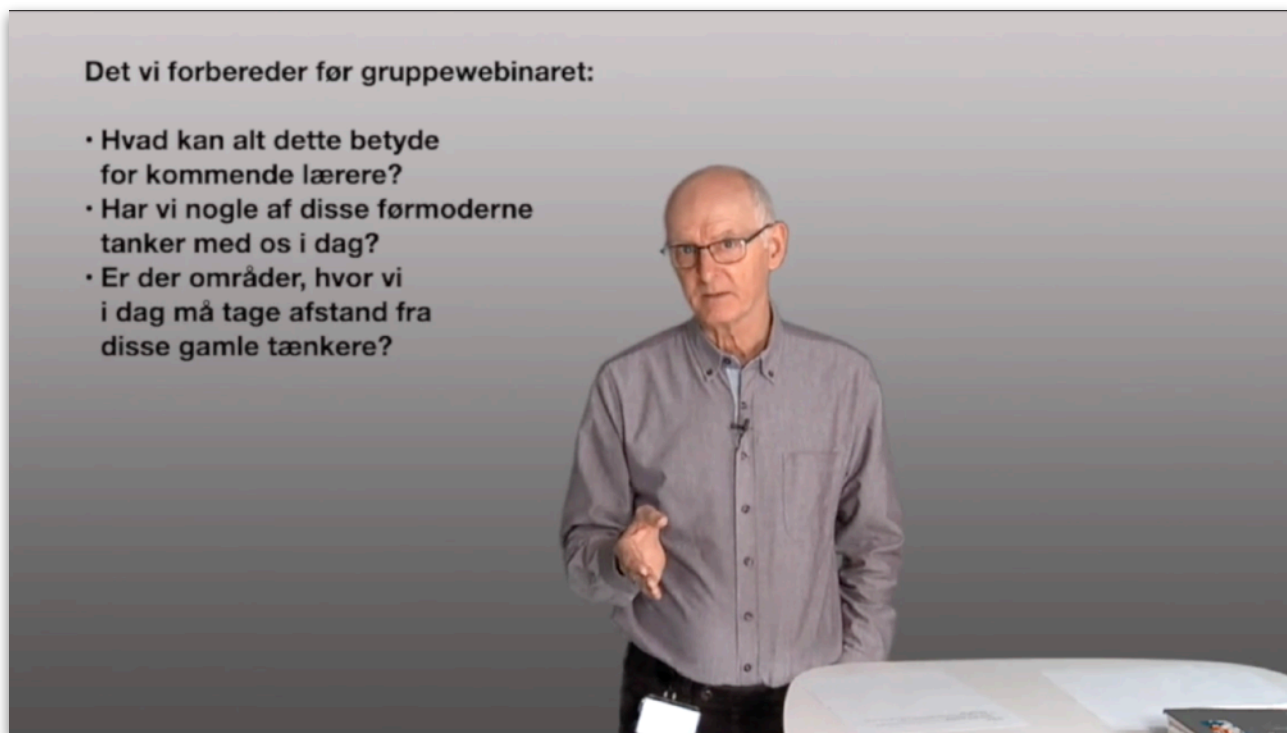
Det er let at gemme sig på et stort hold og endnu lettere på et stort online-hold, her bliver det let for alle, hvorved vi risikerer, at flere og flere gemmer sig – med det resultat, at kun læreren og ganske få andre åbner munden. Man behøver ikke nødvendigvis at deltage i debatten for at deltage i undervisningen. Selv nyder jeg at være til et godt oplæg, hvor jeg kan sidde og følge med, mens mine tanker løber frem og tilbage mellem oplægsholderens hovedspor, og de sidespor som mine associationer åbner for. Deltagelse kan altså sagtens være tavs og meget givende. Men som underviser har jeg brug for modspil. Det kan komme gennem en debat, eller blot gennem den øjenkontakt, man som lærer kan have med studerende, som man har fået sendt ud på personlige associative markvandringer – som Mads Hermansen (SDU, 2011) udtrykker det. Den åbenlyse dialog kan med gode netforbindelser, godt finde sted ved onlineundervisning, men den ordløse tilkendegivelse af at være tilstede i den problematik der bearbejdes, den er umulig online. Rummet er fladt, ansigterne er flade og den energi, som er imellem mennesker bliver lige så flad. Hvordan kan man få dybde og perspektiv ind i et fladt rum? Det jeg forsøgte mig med, og som ind til nu har vist som et muligt svar, er en kombination af *Flipped Classroom* og *gruppewebinarer*. Grundtanken i det omvendte klasseværelse (Flipped Classroom) er, at læreren gennemgår det nye uden for undervisningstiden. Det er der tekniske løsninger til, som jeg skal komme ind på om lidt. I forbindelse med online undervisning er Flipped Classroom imidlertid ikke nok i sig selv. Den løsning jeg har valgt og som jeg ind til nu er yderst tilfreds med er, at kombinere mine oplæg med gruppewebinarer. Jeg beder de studerende om at tilmelde sig et webinar og gøre det i grupper på tre til syv studerende.

---

² Tvivlende tilstede – skal det nu være godt! Ja, det er den ægte tilstedeværelse. Prøv at hør den professionelt politiker, se den professionelle model, tal med den professionelle sælger - eller for den sags skyld, den professionelle lærer. Det er rigtigt, pænt, åleglat – og kedeligt. Nej, lad mig møde et menneske, der har mod til at tvivle, mod til at sige, mod til at fejle, mod til at græde.

Denne gruppe forventer jeg så, har mødtes og talt om de ganske få og ofte ret upræcise spørgsmål, som jeg har stillet i mit oplæg, og som relaterer sig til de tekster, der er på programmet.

Et oplæg om den klassiske pædagogiske tænkning, *Pædagogikken fra Platon til Kant*, slutter eksempelvis med disse spørgsmål:

Spørgsmålene går på relevansen, teksternes fremmedhed som følge af dens alder og etikken. At spørgsmålene er upræcise gør, at jeg ikke får svar fra teksterne, men fra den studerendes møde med teksterne, og så har jeg mulighed for at stille spørgsmål til mine egne spørgsmål. Er Platons tænkning faktisk førmoderne, eller higer vi stadig efter det sande og gode, uden dog at bruges Platons begreb om *det godes ide*.

Og gruppewebinarerne – hvordan er de gået? Set fra min synsvinkel har det været fantastisk. Der er kommet en intensitet og ærlighed, som jeg ikke har oplevet ved netundervisningen i mange år. Eksempelvis i forhold til Kants forestilling om, at mennesket i opdragelsen skal:

1. Have tæmmet vildskaber, altså *disciplineres*
2. Undervises og altså *kultiveres*
3. Blive klogt - altså *civiliseres*
4. Udsættes for en *moralisering*

En prompte reaktion var: »En skole byggende på disciplinering, kultivering, civilisering og moralisering, det holder jo ikke!«

Herligt, så er vi i gang og kan begynde at afkode Kants forståelse af begreberne – og den pædagogiske virkningshistorie, som Kants tanker har fået. Vi flyttede os fra meninger til samtale. De studerende flyttede sig og jeg flyttede mig i vores forsøg på at forstå hinandens forståelse af teksten.

Vildskaben eller engagementet er kommet tilbage. Jeg har i dag haft gruppewebinarer om *Den kritiske pædagogik* og hørt om de associationer, som mine studerende har fået ved at beskæftige sig med Habermas gyldighedskriterier for kommunikation. Hvad menes der egentlig med *gyldighedskrav* til kommunikation? Hvordan kan man afgøre om læreren er

vederhæftig? Læreren skal vel være neutral og ikke vise sin personlige mening? Det er virkelig en ytring som jeg nyder, for så jeg kan spørge, om de er i tvivl om, hvor de har mig, og om jeg bliver uvederhæftig af den grund. Og pludselig er vi tilbage hos Kant og tale om myndighed og læreren som myndig og som myndighedsperson. Efter fire af den slags gruppewebinarer på mellem 45 og 60 minutter er man måske mør - men kan også være høj af den faglighed man møder.

Byder alle så ind? Næsten. Enkelte gange i de sidste tre uger har jeg haft grupper, der ikke havde forberedt sig. Det fik de ikke meget ud af, for det er i kampen med teksten, at man kvalificerer sit pædagogiske sprog og finder begrundelserne for, hvorfor man måske mener, at forfatteren er helt gal på den. Indgår man ikke i den kamp, så vedbliver eksempelvis Kant med at være den gammel konservative stivstikker, som han synes at være efter en overfladisk gennemlæsning.

Kan formen bruges fremadrettet?

Mit umiddelbare svar er positivt, og jeg kan også sagtens forestille mig, at vi omstrukturede vores netbaserede uddannelse efter denne model, hvor vi fjerner de fleste af seminarerne, og i stedet holder flere små webinarer for grupper af studerende, der har diskuteret teksterne inden de møder op. Er der så en underviser i eksempelvis tysk eller samfundsfag, der også arbejder med filmede oplæg i sin undervisning, så vil det være muligt at lave netbaserede grupper her og på den måde tilbyde disse fag på netuddannelsen, selv om der kun er få studerende. Det kunne give os den fleksibilitet i fagudbudet, som vi har manglet på netuddannelsen og måske også være en mulighed i forbindelse med en eventuel satellituddannelse på en anden adresse.

Men kan det overhovedet hænge sammen?

Jeg har afsat tid til gruppewebinarer over flere dage og afsat 45 minutter til hver gruppe og med et kvarter imellem, så vi har muligheden for at fortsætte lidt tid. Umiddelbart ser det ud som en dårlig forretning for såvel de studerende som for mig, og den kolde målingslogik vil sikkert sige, at det slet ikke går. Nu er det bare sådan, at jeg sætter faglighed og det at uddanne myndige lærere højere end målingslogikken. Målemesteren vil sige, at de studerende tidligere fik mindst halvanden times webinar om ugen og tre til seks lektioner ved seminarerne. Nu får de 45 minutter om ugen. Tilsvarende kunne jeg tidligere nøjes med *kun* at yde et webinar på 90 minutter om ugen og så nogle månedlige seminarer. Alt så skal jeg lave mere og de studerende får tilbudt mindre.

En rigtig dårlig ide – tænk hvis nogen hører om det.

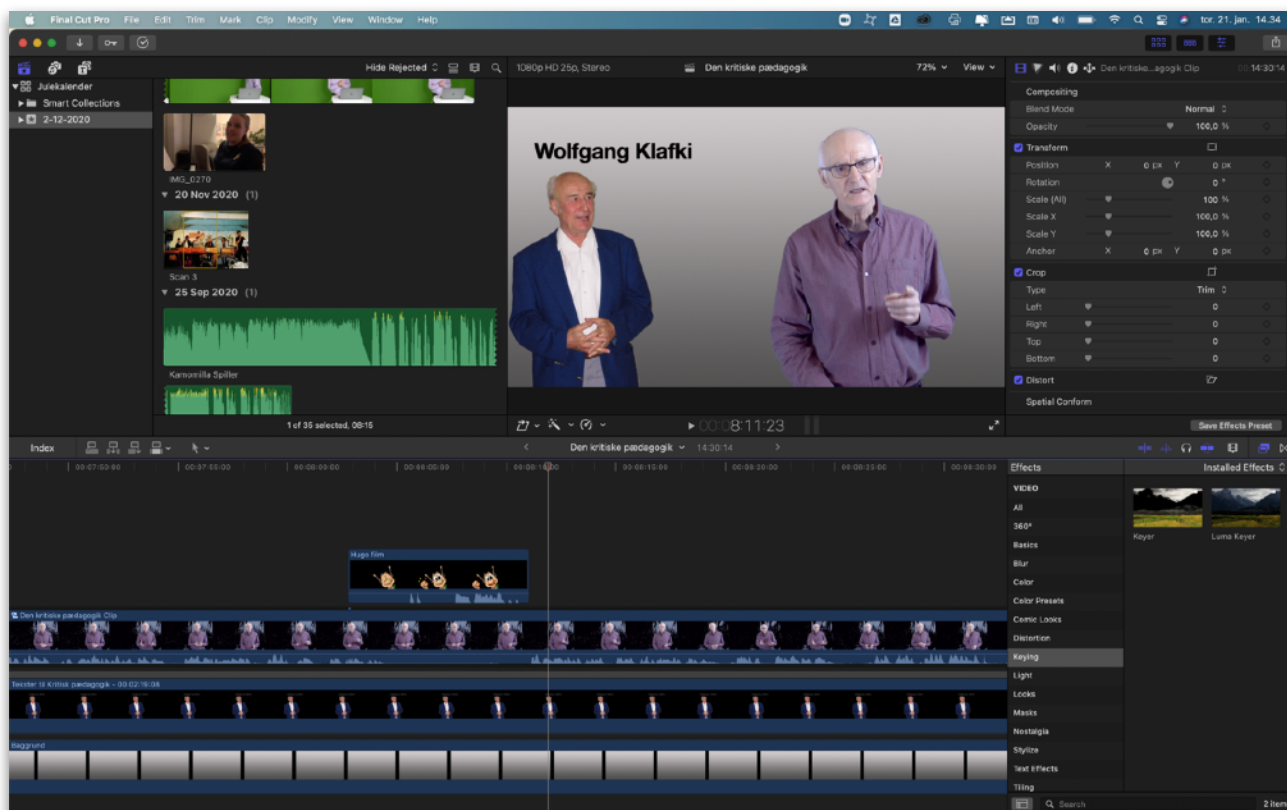
Ja, her har vi et eksempel på, hvorledes målinger kan være upræcise. Det er rigtigt, at jeg får flere timer med undervisning ved skærmen og at de studerende ikke ser mig så meget, men det er nu, så vidt jeg kan se, noget helt andet, der sker.

Det, at jeg har nogle ret harmløse spørgsmål til dagens tekster, sætter tanker og samtaler i gang blandt de studerende. Og når jeg kun tager mindre grupper og ikke hele holdet, så har næsten alle lyst og mod til at deltage. Deltagelsesniveauet er steget, det faglige niveau ligeledes og ikke mindst intensiteten. Studiet er, så vidt jeg kan se, blevet langt mere meningsfuldt for alle. Pludselig er det, som om det knitrer i det virtuelle lokale, og der kommer en uventet dybde i det ellers flade møde.

Og så slemt er det nu ikke, for de seminarer der før kunne ligge lørdag mellem 9 og 15 og torsdag mellem 15 og 21 er forsvundet.

For det ordinære hold er regnskabet lettere at gennemskue, her bruger jeg de to skemablokke, der er afsat. Men det er rigtigt, at jeg bruger for meget tid på at lave oplæg, med jeg er jo et legebarn.

De tekniske udfordringer

Det kan gøres meget mere simpelt, men jeg er altså et legebarn. Her er fire videospor oven på hinanden. Nederst (bagerst) baggrund, derefter baggrundstekst og -billede, så kommer jeg og øverst et "Hugo-spor". Her et klip fra redigeringen af "Kritisk pædagogik". Tidsforbruget er ikke noget jeg taler højt om, men når man, som her, ikke stiller krav til, at det er perfekt, så bruger man ikke længere en hel time pr. minuts færdig video.

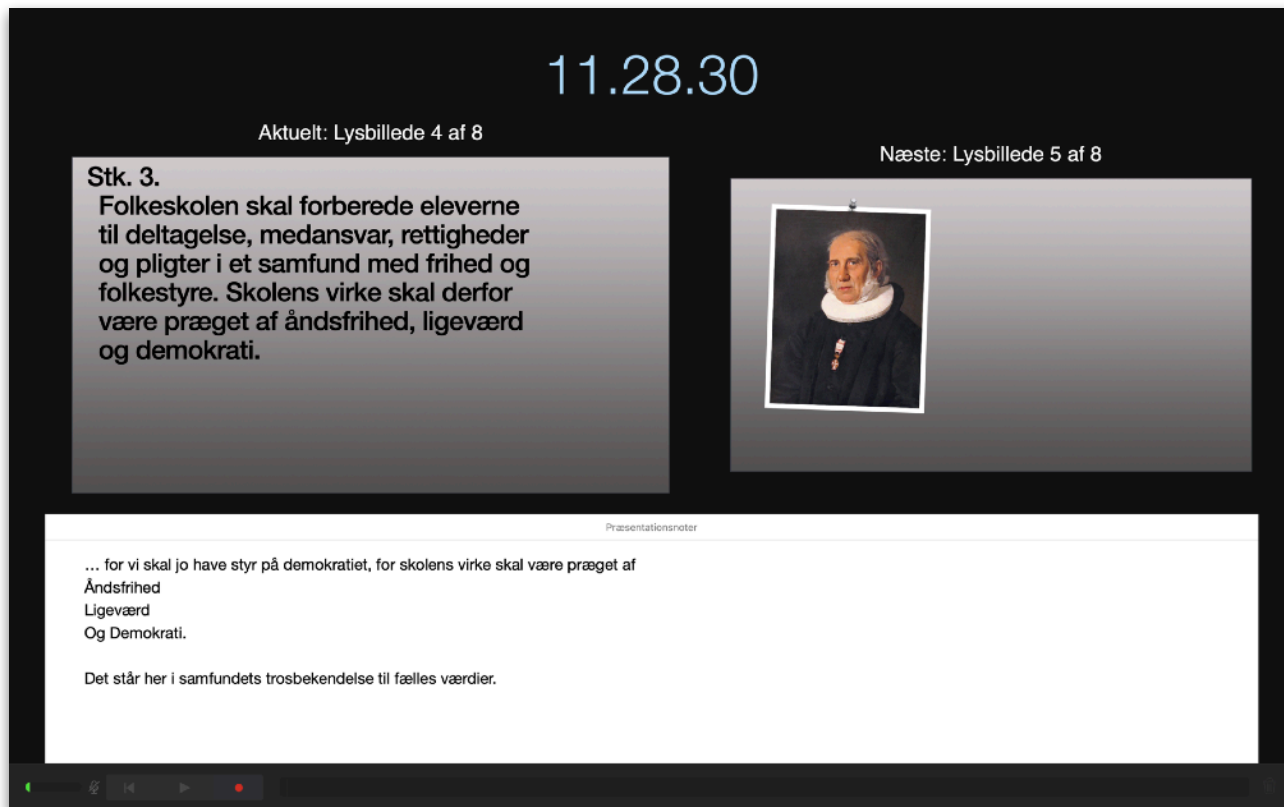
Der er nok de færreste, der har lyst til at lave filmede oplæg, da det kan forekomme uoverkommeligt. Personlig synes jeg, det er en spændende opgave, og får, mens jeg arbejder bestandig nye ideer til mine oplæg. Oplægget om [Pædagogikken fra Platon til Kant](#), blev lavet i vores videostudie på Niels Bohrs Alle. Det er besværligt, at få min hjemmelavede telepromter sat op i studiet, så det blev optaget med manuskript. Det betød så, jeg ofte gik i stå og at meget skulle tages om, hvilket igen forlængede den tid, der blev brugt på redigering.

Mit oplæg om [Den kritisk pædagogik](#), blev derimod optaget i [hjemmestudiet](#), ved hjælp af et lånt videokamera og mikrofon. Her "løb teksten fra mig" i overgangen fra Karl Marx og til Frankfurterskolen, hvilket gjorde, at der blev en noget uklar improvisation, men det lod jeg nu være, for det er ikke det centrale – og skulle nogen stille spørgsmål til dette, ville det ikke være det værste, der kunne ske.

Men det kan jo også laves mere enkelt, og nok ti timer hurtigere, nemlig som en præsentation der optages. Både PowerPoint og Keynote, som jeg selv foretrækker at bruge, har den funktion. I vores videostudie på Niels Bohrs Allé er der en fast opstilling til netop dette. Her får man vist endda underviserens billede med, hvilket man skal tage højde for, når

man designer sin præsentation. Jeg har i dette eksempel, blot siddet hjemme og indtalt min præsentation [Demokratiet](#).

Den simple måde. En præsentation, her lavet i mit foretrukne værktøj – Apple Keynote. Normalt har jeg ingen tekst i mine præsentationer, men denne står på slide 4 og på det sidste, slide 7. Men er det overhovedet en tekst, eller er det et billede på samfundets trosbekendelse til fælles værdier? Jeg sætter mig foran computeren og starter optagelsen. Til venstre det slide, der bliver optaget, til højre det næste og nederunder den tekst jeg skal læse. Når jeg er færdig konverterer jeg til film og uploader. Nej, jeg benytter ikke en UCL-skabelon, den er simpelhen for grim, men holder mig til den samme stil som på de andre optagelser.

Men man kan jo også lade studerende lave disse faglige introduktionsvideoer, som en del af undervisningen og lade en sådan produktion indgå som en del af deltagelspligten.

Carsten Oxenvad, februar 2021

Referencer

Kant, I. (2012). Opdragelsens kunst. I: *Om pædagogik* (2. udg., s. 19–36). Klim.

SDU. (2011). *Læringsledelse - Mads Hermansen*. <https://www.youtube.com/watch?v=BT44yGRi28s>